

Marek Obrębalski

Akademia Ekonomiczna we Wrocławiu

„URBAN AUDIT” – PROBLEMY POMIARU JAKOŚCI ŻYCIA W WYBRANYCH MIASTACH EUROPY

1. Wstęp

Jakość życia miejskiego staje się coraz ważniejszym subproduktem poszczególnych miast w dobie wszechobecnej konkurencji. Stąd też wyraźnie zwiększa się popyt na informacje o różnych aspektach jakości życia w miastach. Choć zagadnienia pomiaru i oceny jakości życia miejskiego nie rozwiązano, jak dotychczas w sposób jednoznaczny i pojawiają się nawet wątpliwości, czy w ogóle jest to możliwe [Kudłacz 1995, s. 4-9], podejmowane są kolejne próby badawcze w tym zakresie także w międzynarodowym wymiarze.

Na potrzebę dysponowania informacjami o miastach umożliwiającymi międzynarodowe analizy i porównania zwróciła uwagę m.in. Komisja Europejska, która w 1997 r. w komunikacie pt. „Towards an Urban Policy of the European Union” (*W kierunku polityki miejskiej Unii Europejskiej*) zaproponowała dwa następujące przedsięwzięcia:

- projekt „The Urban Audit” do pomiaru jakości życia w miastach poprzez wykorzystanie zestawu wskaźników i stosowanej metodologii;
- harmonizację systemów informacyjnych oraz stosowanych klasyfikacji i definicji dotyczących miast i aglomeracji miejskich we współpracy z urzędami i instytucjami statystycznymi poszczególnych krajów.

Komisja Europejska zainicjowała projekt pilotażowy „Urban Audit” w czerwcu 1997 r., a zasadniczym jego celem była próba pomiaru i oceny jakości życia w poszczególnych miastach krajów Unii Europejskiej. Ponadto projekt ten ukierunkowany był na identyfikację problemów uniemożliwiających bądź utrudniających prowadzenie analiz porównawczych informacji statystycznych pochodzących z różnych krajów i miast. Problemy w tym zakresie wynikają z jednej strony z braku kompatybilności sytuacji administracyjnej i prawnej, a z drugiej –

mają wymiar metodyczny i informacyjny [Obrębalski 2002, s. 30-38]. Także na Europejskim Forum Miejskim w Wiedniu, w listopadzie 1998 r., jako jedno z niezbędnych działań uznano „Improving Comparative Information on Urban Conditions” (doskonalenie porównywalnych informacji o warunkach miejskich). We wrześniu 2000 r. w Paryżu podsumowano wyniki projektu pilotażowego podczas spotkania „Urban Audit Day”. Wskazano wówczas, iż:

- „Urban Audit” jest narzędziem użytecznym w procesach podejmowania decyzji na szczeblach europejskim, krajowym, regionalnym i lokalnym;
- projekt „Urban Audit” będzie kontynuowany;
- Paryż i Londyn oraz wiele miast średniej wielkości powinno być uwzględnionych w przyszłych badaniach;
- metodologia porównywalności danych statystycznych będzie doskonalona;
- Eurostat powinien być włączony w kontynuację projektu „Urban Audit”.

Mimo postrzegania licznych problemów, Komisja Europejska podjęła decyzję o kontynuowaniu projektu jako „The Urban Audit II”. W projekcie pilotażowym podjęto próbę zebrania informacji dla ok. 480 zmiennych. Konieczna jednak była weryfikacja zestawu wskaźników. Na podstawie analizy dostępności danych, a tym samym możliwości informacyjnego zasilenia wskaźników, zrezygnowano z ok. 300 zmiennych, dodając jednocześnie ok. 150 nowych. Stąd też w realizowanym na przełomie lat 2002-2003 projekcie „The Urban Audit II” dane statystyczne zbierane były dla 333 cech diagnozujących jakość życia miejskiego. Ponadto badanie to uwzględniało kolejne duże i średnie miasta z krajów Unii Europejskiej oraz z krajów kandydujących. Badanie „The Urban Audit II” zostało zakończone w czerwcu 2003 r., a publikacja ujmująca z jednej strony metodologię badań, a z drugiej wyniki „The Urban Audit II” ukazała się we wrześniu 2004 r.

2. Zbiór badanych miast

Przedmiotem badań prowadzonych w ramach projektu pilotażowego „Urban Audit” było 58 miast wybranych przez Komisję Europejską. Podstawowym kryterium wyboru miast był znaczący w skali poszczególnych krajów potencjał demograficzny. W związku z tym w badanym zbiorze znalazły się głównie największe miasta krajów członkowskich Unii Europejskiej. Jedyne odstępstwa od tej zasady w badaniu pilotażowym było pominięcie Londynu i Paryża (ze względu na ponadkrajową, europejską rangę i demograficzne rozmiary tych miast) oraz uwzględnienie (w celu zapewnienia pełnego przekroju geograficznego) kilku miast o relatywnie niższym zaludnieniu z mniejszych krajów Unii Europejskiej.

W badaniu „Urban Audit II” uwzględniono 258 miast. Badaniom poddano 189 miast z krajów byłej unijnej „15” oraz 69 miast z krajów „nowych” członków Unii Europejskiej oraz Bułgarii i Rumunii. W zbiorze badanych miast znalazły się 123 duże miasta (liczące powyżej 250 tys. ludności) oraz 135 miast średniej wielkości (o zaludnieniu w granicach między 50 tys. a 250 tys. mieszkańców).

Listę miast wybranych do oceny poziomu jakości życia w ramach badania „Urban Audit II” oraz ich przestrzenne rozmieszczenie prezentuje tab. 1.

Tabela 1. Miasta wybrane do oceny poziomu jakości życia w ramach projektu „Urban Audit II”

Kraj	Wybrane miasta	Liczba miast
1	2	3
Austria	Graz, Linz, Wien	3
Belgia	Antwerpia, Brugia, Bruksela, Charleroi, Gent, Liège	6
Bułgaria	Burgas, Pleven, Plovdiv, Ruse, Sofia, Varna, Vidin	7
Cypr	Lefkosia	1
Czechy	Brno, Ostrava, Plzen, Praha, Usti nad Labem	5
Dania	Aalborg, Aarhus, Kopenhaga, Odense	4
Estonia	Tallinn, Tartu	2
Finlandia	Helsinki, Oulu, Tampere, Turku	4
Francja	Ajaccio, Amiens, Besançon, Bordeaux, Caen, Cayenne, Clermont-Ferrand, Dijon, Fort-de-France, Grenoble, Le Havre, Lille, Limoges, Lyon, Marseille, Metz, Montpellier, Nancy, Nantes, Nice, Orléans, Paris, Pointe-à-Pitre, Poitiers, Reims, Rennes, Rouen, Saint-Denis, Saint-Etienne, Strasbourg, Toulouse	31
Grecja	Athina, Ioannina, Irakleio, Kalamata, Kavala, Larisa, Patra, Thessaloniki, Volos	9
Hiszpania	Badajoz, Barcelona, Las Palmas, Logroño, Madrid, Málaga, Murcia, Oviedo, Palma di Mallorca, Pamplona/Iruña, Santander, Santiago de Compostela, Sevilla, Toledo, Valencia, Valladolid, Vitoria/Gasteiz, Zaragoza	18
Holandia	Amsterdam, Arnhem, Eindhoven, Enschede, Groningen, Heerlen, Rotterdam, s' Gravenhage, Tilburg, Utrecht	10
Irlandia	Cork, Dublin, Galway, Limerick	4
Litwa	Kaunas, Panevezys, Vilnius	3
Luksemburg	Luksemburg	1
Łotwa	Riga, Liepaja	2
Malta	Gozo, Valletta	2
Niemcy	Augsburg, Berlin, Bielefeld, Bochum, Bonn, Bremen, Darmstadt, Dortmund, Dresden, Düsseldorf, Erfurt, Essen, Frankfurt (Oder), Frankfurt am Main, Freiburg im Breisgau, Göttingen, Halle an der Saale, Hamburg, Hannover, Karlsruhe, Köln, Leipzig, Magdeburg, Mainz, Moers, Mönchengladbach, Mülheim a.d. Ruhr, München, Nürnberg, Regensburg, Schwerin, Trier, Weimar, Wiesbaden, Wuppertal	35
Polska	Białystok, Bydgoszcz, Gdańsk, Gorzów Wielkopolski, Jelenia Góra, Katowice, Kielce, Konin, Kraków, Łódź, Lublin, Nowy Sącz, Olsztyn, Opole, Poznań, Rzeszów, Suwałki, Szczecin, Toruń, Warszawa, Wrocław, Zielona Góra, Żory	23
Portugalia	Aveiro, Braga, Coimbra, Funchal, Lisbona, Porto, Ponto Delgada, Setubal	8
Rumunia	Alba Iulia, Arad, Bacau, Braila, Bucuresti, Calarasi, Cluj-Napoca, Craiova, Giurgiu, Oradea, Piatra Neamt, Sibiu, Targu Mures, Timisoara	14
Słowenia	Lublana, Maribor	2
Słowacja	Banska Bystrica, Bratislava, Kosice, Nitra	4

cd. tab. 1

1	2	3
Szwecja	Göteborg, Jönköping, Malmö, Stockholm, Umeå	5
Węgry	Budapest, Miskolc, Nyíregyháza, Pécs	4
Wielka Brytania	Aberdeen, Belfast, Birmingham, Bradford, Bristol, Cambridge, Cardiff, Derry, Edinburgh, Exeter, Glasgow, Gravesham, Leeds, Leicester, Lincoln, Liverpool, London, Manchester, Newcastle Upon Tyne, Portsmouth, Sheffield, Stevenage, Worcester, Wrexham	24
Włochy	Ancona, Bari, Bologna, Cagliari, Campobasso, Caserta, Catania, Catanzaro, Cremona, Firenze, Genova, L'Aquila, Milano, Napoli, Palermo, Perugia, Pescara, Potenza, Reggio di Calabria, Roma, Sassari, Taranto, Torino, Trento, Trieste, Venezia, Verona	27

Źródło: [Urban Audit... 2004].

W miastach objętych badaniem „Urban Audit II” zamieszkuje łącznie 103,3 mln ludności, co stanowi ponad 21% ogólnej populacji uwzględnionych 27 krajów. Spośród badanych metropolii 18 miast jest zaludnionych przez ponad 1 mln mieszkańców.

Założeniem badawczym projektu „Urban Audit” było uwzględnienie nie tylko miast w ich granicach administracyjnych, lecz także (o ile było to możliwe) zespołów miejskich (LUZ – *larger urban zones*) oraz integralnych części miast (SCD – *sub-city districts*).

3. Wskaźniki pomiaru jakości życia miejskiego – zakres praktycznej implementacji

W fazie wstępnej projektu pilotażowego analizie poddano wszystkie dostępne źródła informacji w przekrojach lokalnych, regionalnych i krajowych. Analiza porównawcza dotyczyła także stosowanej metodologii i definicji. Jedynym kryterium brany pod uwagę przy doborze wskaźników opisujących jakość życia miejskiego było podobieństwo dostępnych w poszczególnych krajach informacji. Ilość i zakres takich informacji okazały się jednak wyraźnie ograniczone. W badaniu pilotażowym wyróżniono 21 grup wskaźników odzwierciedlających różne aspekty jakości życia miejskiego. Wskaźniki te opisywały statystycznie 5 dziedzin: aspektów społeczno-ekonomicznych, uczestnictwa w życiu społecznym, edukacji i wykształcenia, środowiska oraz kultury i czasu wolnego. Zebrane natomiast informacje statystyczne dotyczyły (w przypadkach gdy było to możliwe) trzech okresów (lata 1981, 1991 i 1996).

Z kolei w badaniu „Urban Audit II” uwzględniono 25 grup wskaźników oceny jakości życia mieszkańców miast zaagregowanych w 9 dziedzin, a mianowicie: demografię, aspekty społeczne, aspekty ekonomiczne, sprawy obywatelskie, edukację i wykształcenie, środowisko, podróże i transport, społeczeństwo informacyjne oraz kulturę i rekreację. Zaleceniem w sferze gromadzenia informacji było

to, by dane odnosiły się do możliwie aktualnego okresu, którym na ogół były lata 1999, 2000 lub 2001.

Dziedziny i grupy wskaźników przyjętych do pomiaru i oceny jakości poszczególnych aspektów życia w wybranych miastach krajów Unii Europejskiej we wskazanych badaniach przedstawia tab. 2.

Tabela 2. Porównanie zakresu dziedzin i grup wskaźników badania pilotażowego „Urban Audit” i badania „Urban Audit II”

Badanie pilotażowe „Urban Audit”	„Urban Audit II”
5 dziedzin (21 grup wskaźników):	9 dziedzin (25 grup wskaźników):
I. Aspekty społeczno-ekonomiczne (ludność, narodowości, struktura gospodarstw domowych, rynek pracy i bezrobocie, dochody, zróżnicowania i ubóstwo, mieszkalnictwo, ochrona zdrowia, przestępczość, zatrudnienie, aktywność ekonomiczna)	I. Demografia (ludność, narodowości, struktura gospodarstw domowych)
II. Sprawy obywatelskie (sprawy obywatelskie)	II. Aspekty społeczne (mieszkalnictwo, zdrowie, przestępczość)
III. Edukacja i wykształcenie (poziomy edukacji i szkoleń, poziom wykształcenia mieszkańców)	III. Aspekty ekonomiczne (rynek pracy, aktywność ekonomiczna, zróżnicowanie dochodów i ubóstwo)
IV. Środowisko (jakość powietrza i hałas, woda, gospodarka odpadami, użytkowanie gruntów, transport, zużycie energii, klimat)	IV. Sprawy obywatelskie (sprawy obywatelskie, <i>administracja lokalna</i>)
V. Kultura i rekreacja (kultura i rekreacja)	V. Edukacja i wykształcenie (poziomy edukacji i szkoleń, poziomy wykształcenia)
	VI. Środowisko (klimat/geografia, jakość powietrza i hałas, woda, gospodarka odpadami, użytkowanie gruntów, zużycie energii)
	VII. Podróże i transport (sprawy podróżowania)
	VIII. Społeczeństwo informacyjne (<i>użytkownicy i infrastruktura, e-samorząd, sektor informacji i technologii komunikacji – ICT</i>)
	IX. Kultura i rekreacja (kultura i rekreacja, turystyka)

Kursywą wyróżniono nowe grupy wskaźników.

Źródło: opracowanie własne na podstawie: [Urban Audit... 2004].

Porównanie zakresów oceny jakości życia w wybranych miastach Europy wskazuje, iż w badaniu „Urban Audit II” uwzględniono kilka nowych grup wskaźników, w tym zwłaszcza dotyczących kształtowania się społeczeństwa informacyjnego oraz funkcjonowania lokalnej administracji.

4. Dostępność informacji o jakości życia miejskiego

Właściwe podejście do kwestii pomiaru i oceny jakości życia miejskiego wymaga dostępności do rozległego zasobu różnorodnych, lecz porównywalnych

informacji. Stąd też wszelkie braki w tym zakresie ograniczają, a niekiedy wręcz uniemożliwiają prowadzenie kompleksowych i obiektywnych analiz i ocen. Wiadocznym było to wyraźnie także w realizacji projektu pilotażowego „Urban Audit” oraz projektu „Urban Audit II”. Informacje o stopniu dostępności odpowiednich danych statystycznych w przekroju badanych miast przedstawiają tab. 3 i 4.

Tabela 3. Dostępność danych dla wybranych wskaźników pomiaru jakości życia miejskiego w projekcie pilotażowym „Urban Audit”

Wybrane dziedziny oceny jakości życia miejskiego	Wybrane wskaźniki	Liczba miast, o których dostępne były odpowiednie informacje	
		rok 1996	rok 1981
1	2	3	4
Ludność	odsetek ludności w wieku poniżej 16 lat oraz powyżej krajowego wieku emerytalnego	41	54
Narodowości	udział ludności narodowości danego kraju w ogólnej liczbie ludności miasta	35	55
Struktura gospodarstw domowych	przeciętna wielkość gospodarstwa domowego	37	56
	odsetek jednoosobowych gospodarstw domowych	29	55
Rynek pracy i bezrobocie	wskaźnik aktywności ekonomicznej ludności	32	56
	wskaźnik zatrudnienia	32	54
	stopa bezrobocia	33	47
	odsetek długookresowych bezrobotnych (pozostających bez pracy ponad rok)	40	31
	odsetek bezrobotnych w wieku poniżej 25 lat	41	34
Mieszkalnictwo	odsetek gospodarstw domowych żyjących w apartamentach	7	22
	odsetek gospodarstw domowych kupujących lub posiadających własne mieszkania	14	44
Ochrona zdrowia	wskaźnik umieralności niemowląt (dzieci w wieku do 1 roku) na 1000 urodzeń	52	53
	liczba urodzonych dzieci o wadze mniejszej niż 2,5 kg (lub według krajowej definicji niskiej wagi urodzonego dziecka) na 1000 urodzeń	32	30
	współczynnik umieralności z powodu chorób serca i układu oddechowego osób w wieku do 65 lat	47	42
Przestępczość	liczba stwierdzonych (zarejestrowanych) przestępstw w ciągu roku na 1000 ludności	43	42
	stwierdzone przestępstwa przeciw ludności w ciągu roku na 1000 ludności	42	38
	stwierdzone przestępstwa przeciw mieniu (mieszkańców i podmiotów gospodarczych) w ciągu roku na 1000 ludności	42	40
	stwierdzone przestępstwa przeciw samochodom (łącznie z kradzieżami z pojazdów) w ciągu roku na 1000 ludności	40	39
Zatrudnienie	pracujący w przemyśle	29	46
	pracujący w usługach	35	51
	udział kobiet w ogólnej liczbie pracujących	25	40

1	2	3	4
Aktywność ekonomiczna	PKB na mieszkańca miasta lub mieszkańca regionu	36	-
	liczba spółek mających siedzibę w mieście notowanych na krajowym rynku papierów wartościowych	36	17
	liczba korzystających z noclegów w obiektach turystycznych w ciągu roku na mieszkańca	43	40
	liczba pasażerów transportu lotniczego w ciągu roku na mieszkańca	45	52
Poziomy edukacji i szkoleń	liczba miejsc na uniwersytetach i w placówkach dalszego kształcenia zlokalizowanych w mieście na 1000 mieszkańców	25	13
Poziom wykształcenia mieszkańców	odsetek mieszkańców (kobiet/mężczyzn), którzy mają ukończoną szkołę średnią wyższego stopnia (poziom 3 ISCED)	19	42
	odsetek mieszkańców (kobiet/mężczyzn), którzy mają ukończoną szkołę wyższą (pierwszy etap) prowadzącą do uzyskania pierwszego stopnia akademickiego lub równorzędnego (poziom 6 ISCED)	27	50
Jakość powietrza	smog zimowy: liczba dni, w których stężenie SO ₂ przekracza 125 µg/m ³ (wartość średnia z 24 godzin)	44	26
	smog letni: liczba dni, w których stężenie ozonu przekracza 120 µg/m ³ (wartość średnia z 8 godzin)	40	17
Woda	liczba przekroczeń obowiązujących norm (łącznie liczba negatywnych testów oceny jakości wody pitnej w roku) wynikających z Dyrektywy 80/778/EEC dotyczącej jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludność	30	24
	zużycie wody (w m ³ w ciągu roku) na mieszkańca	35	34
Gospodarka odpadami	ilość odpadów stałych (komunalno-bytowych i gospodarczych) gromadzonych na terenie miasta (w tonach na mieszkańca w ciągu roku)	43	34
	udział odpadów stałych (komunalno-bytowych i gospodarczych), powstających w mieście, przetwarzanych w kompostowniach, spalanych w spalarniach, wykorzystywanych gospodarczo	44	30
Użytkowanie gruntów	gęstość zaludnienia (liczba ludności na km ²)	44	39
	tereny zieleni ogólnodostępnej (publicznej) w m ² na mieszkańca	32	18
Transport	struktura środków transportu publicznego wykorzystywanych w dojazdach do miejsca pracy (kolej/metro, autobus, tramwaj) w %	14	24
	liczba samochodów zarejestrowanych w mieście na 1000 ludności	38	34
	wypadki drogowe (śmiertelne lub z poważnymi obrażeniami) na 1000 ludności	41	37
Zużycie energii	zużycie energii elektrycznej na mieszkańca	18	15
Kultura i rekreacja	liczba słuchaczy koncertów w ciągu roku na mieszkańca	25	20
	liczba widzów w kinach w ciągu roku na mieszkańca	40	33
	liczba zwiedzających muzea w ciągu roku na mieszkańca	40	31

Źródło: opracowanie własne na podstawie [Feldmann 2000].

Tabela 4. Dostępność danych w odniesieniu do wybranych wskaźników pomiaru jakości życia miejskiego w projekcie „Urban Audit II”

Wybrane dziedziny oceny jakości życia miejskiego	Wybrane wskaźniki	Liczba miast, o których dostępne były odpowiednie informacje
Ludność	ludność faktycznie zamieszkała	258
	średnioroczne zmiany liczby ludności w ciągu 5 lat	207
	udział ludności w wieku do 15 lat	256
	udział ludności w wieku 25-54 lat	256
	udział ludności w wieku powyżej 75 lat	256
Narodowości	udział ludności narodowości danego kraju w ogólnej liczbie ludności miasta	219
Struktura gospodarstw domowych	udział gospodarstw domowych z jednym z rodziców	194
Mieszkalnictwo	odsetek gospodarstw domowych mieszkających we własnych mieszkaniach	183
	odsetek gospodarstw domowych żyjących w apartamentach	159
Ochrona zdrowia	liczba łóżek szpitalnych na 1000 ludności	220
Rynek pracy	stopa bezrobocia	210
	odsetek bezrobotnych w wieku poniżej 25 lat	192
	wskaźnik samozatrudnienia	169
	wskaźniki aktywności ekonomicznej ludności (w układzie: kobiety, mężczyźni i ogółem)	212
	udział pracujących w niepełnym wymiarze czasu pracy	166
Sprawy obywatelskie	odsetek kobiet w wybieranych organach miasta	176
Poziomy edukacji i szkoleń	studenci szkół wyższych na 1000 mieszkańców	174
Klimat/geografia	przeciętna liczba godzin słonecznych w ciągu dnia	160
Podróżowanie	liczba samochodów zarejestrowanych w mieście na 1000 ludności	165
Kultura i rekreacja	liczba miejsc na widowni w kinach na 1000 mieszkańców	205
	liczba teatrów	177
	liczba muzeów	186

Źródło: opracowanie własne.

Dane przedstawione w tab. 3 wskazują jednoznacznie na wysoki stopień rozbieżności między oczekiwaniami wyrażonymi na etapie doboru wskaźników pomiaru jakości życia miejskiego a możliwościami ich informacyjnego zasilenia. Ponadto wskazać należy, iż w wielu analizowanych dziedzinach występuje wyraźny spadek dostępności danych statystycznych w przekroju poszczególnych miast. Wskazuje na to analiza porównawcza prowadzona w odniesieniu do dwóch okresów, a mianowicie lat 1981 i 1996. Wysoki stopień pogłębienia tej luki informacyjnej dotyczy szczególnie informacji o gospodarstwach domowych, mieszkalnictwie, zatrudnieniu i poziomie wykształcenia mieszkańców. Zdecydowanie najniższa dostępność informacji w roku 1996 wystąpiła w przypadku wskaźników

opisujących strukturę gospodarstw domowych według rodzaju obiektów zamieszkania oraz wskaźników obrazujących poziom wykształcenia mieszkańców. Wynika to jednak z tego, iż najbardziej rozległy zestaw danych w przekroju miast jest wynikiem prowadzonych spisów powszechnych. Są one dla tych obszarów niejednokrotnie jedynym źródłem danych o stanie i strukturze ludności i gospodarstw domowych oraz o ich warunkach mieszkaniowych. W przeciwieństwie bowiem do innych źródeł informacji, spisy stwarzają możliwość rejestracji nie tylko stanów liczebnych określonych zbiorowości statystycznych, ale także pozwalają na ujawnienie ich struktur wewnętrznych i zachodzących między ich elementami współzależności. Spisy powszechne to jednak badania o wieloletnim cyklu, z czego też wynika cykliczność dostępności odpowiednich informacji statystycznych.

Poprawa dostępności informacji w przekroju miast badanych w projekcie pilotażowym „Urban Audit” dotyczyła danych w zakresie skali i struktury bezrobocia, aktywności ekonomicznej, ochrony środowiska (w tym jakości powietrza i wody, gospodarki odpadami), użytkowania gruntów, transportu oraz kultury i rekreacji.

Najwyższa dostępność dotyczy informacji o liczbie ludności oraz jej strukturze według wieku. Widoczna luka informacyjna dotyczy zaś informacji o klimacie miasta, transporcie miejskim oraz wybranych aspektów funkcjonowania lokalnych rynków pracy. Odnośnie do dostępności informacji o 23 badanych miastach polskich należy wskazać, iż brak danych dotyczył m.in. udziału pracujących w niepełnym wymiarze czasu pracy, przeciętnej liczby godzin słonecznych w ciągu dnia oraz liczby samochodów zarejestrowanych na 1000 ludności.

Wyraźnie zróżnicowana dostępność informacji statystycznych dotyczących poszczególnych dziedzin jakości życia miejskiego jest w szczególności wynikiem:

- różnic metodologicznych i braku precyzji w definiowaniu niektórych pojęć,
- braku dostępności wyników spisów powszechnych w kilku krajach,
- braku stosownych danych w okresach międzyspisowych,
- zróżnicowania zakresu i technik dezagregacji danych z wyższych poziomów informacji na poziom miejski.

Wobec istniejących (wskazanych uprzednio) zróżnicowanych możliwości informacyjnego zasilania prezentowanego zestawu wskaźników oceny jakości życia miejskiego oczywisty staje się postulat dalszego doskonalenia oficjalnej statystyki miejskiej.

W przeszłości jakość statystyki była utożsamiana jedynie z dokładnością. Obecnie panuje zgodny pogląd, iż jakość ma zdecydowanie szerszy, wielowymiarowy zakres. Do cech charakteryzujących jakość informacji zaliczane są bowiem użyteczność, dokładność, terminowość, dostępność, interpretowalność, porównywalność, spójność, a także kompletność. W związku z tym dbałość o odpowiednią jakość informacji statystycznych winna być uwzględniana w procesie doskonalenia statystyki europejskiej, w tym dotyczącej jednostek osadnictwa miejskiego.

5. Zakończenie

Realizacja cyklicznego projektu „Urban Audit” to istotny element procesu rozwoju statystyki miejskiej w krajach Unii Europejskiej. To także źródło wielu interesujących i przydatnych informacji, np. o poziomie bezrobocia w badanych miastach europejskich. Współcześnie informacje o bezrobociu należą do grupy najważniejszych i w istotnej mierze odzwierciedlających i oddziałujących bezpośrednio i pośrednio na różne aspekty jakości życia miejskiego. Wyniki „Urban Audit II” wskazują jednoznacznie, iż badane miasta Polski w zestawieniu z ośrodkami miejskimi innych krajów Unii Europejskiej oraz Bułgarii i Rumunii tworzą grupę miast o relatywnie najwyższym natężeniu bezrobocia. Zagadnienie to ilustruje tab. 5.

Tabela 5. Bezrobocie w wybranych miastach europejskich w świetle wyników projektu „Urban Audit II”

Miasta o najwyższej stopie bezrobocia			Miasta o najniższej stopie bezrobocia		
kraj	miasto	stopa bezrobocia (w %)	kraj	miasto	stopa bezrobocia (w %)
Polska	Suwałki	25,6	Holandia	Utrecht	3,0
Polska	Nowy Sącz	25,2	Holandia	Eindhoven	3,1
Polska	Gorzów Wielkopolski	24,3	Cypr	Lefkosia	3,1
Rumunia	Calarasi	23,7	Luksemburg	Luxembourg	3,2
Polska	Kielce	23,5	Szwecja	Stockholm	3,3
Polska	Jelenia Góra	23,3	Holandia	s'Gravenhage	3,4
Polska	Żory	23,2	Szwecja	Jönköping	3,4
Polska	Konin	23,1	Holandia	Tilburg	3,5
Polska	Łódź	22,2	Hiszpania	Logroño	3,6
Słowacja	Košice	21,9	Niemcy	München	3,6

Źródło: opracowanie własne.

Dane o poziomie bezrobocia dostępne były w odniesieniu do 210 miast. W 2001 r. stopa bezrobocia w 16 badanych miastach przekraczała 20%. W grupie tej znalazło się 12 miast polskich oraz po jednym z Rumunii, Słowacji, Francji i Niemiec. Miastem o najwyższej stopie bezrobocia wśród badanych ośrodków w ramach projektu „Urban Audit II” były Suwałki (25,6%). Z kolei w 15 badanych miastach stopa bezrobocia nie przekracza 4%. Grupę tę tworzy: 5 miast z Holandii, 4 miasta z Wielkiej Brytanii, 2 miasta ze Szwecji oraz po jednym mieście z Cypru, Luksemburga, Hiszpanii i Niemiec. Miastem o najniższej stopie bezrobocia jest holenderski Utrecht (jedynie 3,0%).

Kolejne badania jakości życia społeczności miejskich w Europie planowane są na rok 2006. Przewiduje się przy tym rozszerzenie zbioru badanych miast o ośrodki miejskie z Norwegii, ze Szwajcarii, z Chorwacji i Turcji.

Informacje o jakości życia miejskiego staną się z pewnością integralną częścią konstruowanego Europejskiego Systemu Statystycznego (*european statistical system* – ESS). Wzrost użyteczności statystyki w krajach Unii Europejskiej wymaga bowiem budowy zintegrowanego systemu statystycznego oraz dalszego doskonalenia systemu regularnego zbierania i udostępniania informacji, ujmowanych także w przekroju miast. Polska statystyka publiczna już obecnie spełnia zdecydowaną większość standardów stosowanych przez Eurostat. Wysoki priorytet nadany został przy tym odpowiedniej jakości informacji statystycznych, w tym także o jakości życia w miastach.

Literatura

- Bednarski T., Borowicz F., Jurek T., Kin-Dittmann J., Mika E., *Analiza wybranych aspektów rynku pracy na podstawie badań aktywności ekonomicznej ludności*, [w:] *Rozszerzenie Unii Europejskiej. Korzyści i koszty dla nowych krajów członkowskich*, red. J. Kundera, Acta Universitatis Wratislaviensis nr 2702, Wrocław 2005.
- Feldmann B., *European Urban Statistics*, Eurostat, luty 2000.
- Kudłacz T., *Ocena jakości przestrzeni miejskiej*, „Wiadomości Statystyczne” 1995, nr 3.
- Młonek K., *Bezrobocie w Polsce w XX wieku w świetle badań*, KUP, Warszawa 1999.
- Obrębalski M., *Rozwój regionalny – identyfikacja, pomiar i ocena*, [w:] *Gospodarka lokalna w teorii i w praktyce*, Prace Naukowe Akademii Ekonomicznej nr 939, AE, Wrocław 2002, s. 11-19.
- Obrębalski M., *Problemy informacyjne oceny konkurencyjności miast Euroregionu „Nysa”*, Vědecká Pojednání – Wissenschaftliche Abhandlungen, Prace Naukowe nr VIII/2002, Liberec 2002, s. 30-38.
- Obrębalski M., *Urban Audit – próba pomiaru jakości życia w wybranych miastach Europy*, [w:] *Gospodarka lokalna w teorii i w praktyce*, Prace Naukowe Akademii Ekonomicznej nr 979, AE, Wrocław 2003, s. 440-453.
- Obrębalski M., *Jakość życia w miastach Europy – problemy pomiaru i oceny*, [w:] *Przemiany demograficzne i jakość życia ludności miast*, red. J. Ślodziak, D. Rajchel, Uniwersytet Opolski, Opole 2004, s. 181-198.
- Quality in the European Statistical System – the Way Forward*, Luxembourg: European Communities – Eurostat 2002.
- Roma M., *New Ideas for Europe's Towns*, „Sigma” 2000, nr 1.
- The 2001 Census: Proposal on Special Tables for Urban Statistics*, Working Party on Urban Statistics – Eurostat 2001.
- Urban Audit – Methodological Handbook*, Eurostat 2004.

„URBAN AUDIT” – PROBLEMS OF MEASUREMENT OF LIFE QUALITY IN SELECTED EUROPEAN CITIES

Summary

Nowadays the demand for information on the quality of life in European urban areas is considerably growing. The quality of urban life is becoming a more and more important sub-product of individual cities in our era of omnipresent competition. Therefore the demand for urban life quality audit is reported primarily by authorities of various levels.

The European Commission launched two projects called Urban Audit. These projects involved large and middle towns through-out the EU and also Bulgaria and Romania. In the "Urban Audit II" survey each of 258 towns was assessed through 25 groups of indicators covering nine areas: demography, social aspects, economic aspects, civic involvement, education and training, environment, journeys and transport, information society and culture and leisure activities. The indicators were selected on the basis of availability and comparability criteria.

An effective approach to measurement and assessment of the quality of city life requires easy access to a large range of varied but comparable information. Therefore all deficiencies in this sphere limit and obstruct the possibility of complex and objective assessment.